כולהו גמי מענת אחרים והודאת עצמו נינהו

אלא בדרבה קמיפלגי ידאמר רבה מפני מה

מסורת הש"ם

ל) ב"ק קז. ב"מ ג. כתובות יח.גיטין נח:, ב) [לקמן מה.], ג' גיטין נ. כתובות לד., ד) כתובות פז. לקתן מה., ל) ב"ב קעד: [ערכין כג.], ה ו) [שם ב"מ ה: קדושין סג:], ז) [ב"מ נו.], קו ב"מ נח. ע"ש, ש) גיטין לט. סנהדרין טו. ב"מ ק:, י) ב"ק סב: ב"מ נו:, כ) [לעיל לו:], () [ג' מיבות הללו נראה כמיותרן, מ) וב"מ מ:ז, () ושמות כבו, כ) וועי

תורה אור השלם

1. עַל בָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַּׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר שַּׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר אמר כי הוא זה עד הָאֱלֹהִים יָבא דְבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שנים לרעהו: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ה"מ שכיב מרע. נ"ב עי׳ בתוס׳ בב"ב דף קעה: (ב) שם על כל דבר פשע. נ"ב שון רש"י בהוהב דף נו ע"ב! על כל דבר פשע סיפיה דהרא מישתעי בטוען טענת גנב או בגנב עלמו: (ג) רש"י ד"ה אדם וכו׳ הלוה הזה עשה עצמו רמיה עליו: (ד) ד"ה מנה וכו׳ הגביהו תחלה: (ד"ה ולא תשלומי וכו׳

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה שומר. ואם באל כו'. ויש מחייבין. ב"ה (בסי' ל"ה ס"א וע"ש בש"ך יבאחרונים) ובסימן ש"א סתם

רבינו חננאל

ור׳ אליעזר בן יעקב ורבנן בהאי דרב׳ פליגי דאמר מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה מקבוז הטענה ישבע וחקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו כו׳. ר׳ אליעזר בן . יעקב סבר לא שנא בו ולא לאו משיב אבדה הוא לפיכך תני אבל נשבעין לקטן. ולא קטן ממש הוא. אלא אפיי גדול כמו שאמרנו למעלה. ואקשינן ליה לרב ומי מצית אמרת לה למתני׳ בהדין אורחא. ור׳ אליעזר היא. והא קתני סיפא דרישא מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא לאבא בידך אין לו בידי אלא נ' פטור. מפני שהוא כמשיב אבדה לבעלים. ופרקינן התם אבדה לבעלים. ופרקינן התם בסיפא דרישא בדלא טעין הבן ברי לי דמנה לאבא בידן אלא מספק. לפיכך אמרינן כיון דהודה לו במקצת משיב אבדה הוא במקצת משיב אבדה הוא ופטור משבועה דאורייתא. ואוקימנא כר׳ יאוקיבונא כד' אליעזר (בטוען) בטוענו ברי לי שאבא נושה בך מנה. הודה לו במקצת חייב. וי"א הכי פירק רב התם בסיפא דרישא פיוק דב זוונם בסיפא דרישא בדאמר הנתבע ברי לי דלית ליה עלי [אלא] נ׳ הלכך פטור. סיפא בדאמר מספקא כי היכי דלודי. ושמואל אמר הא דתנן אבל נשבעין לקטן

כולהו טענתא נמי כו'. ומאי פעמים ורבנן אמאי פליגי עליה: אלא בדרבה קמיפלגי. ולעולם בטוענו קטן ומשום דאין טענתו חשובה במקום אחר דכתיב [שמות כב] כי יתן איש קרי ליה הכא טענת עלמו מיהו הכא טענה היא דהא איכא נתינת איש דמכח נתינת האב היא באה והיינו דקאמר פעמים וכי

תימא רבנן אמאי פליגי עליה בדרבה קמיפלגי: התם דלא אמר ברי לי. רישה דקתני פטור דלה אמר היתום ברי לי סיפא דקתני נשבעין לקטן דחמר ברי לי: ליפרע מנכסי קטן. מנכסי יתום ואפי׳ הוציא שטר עליו לריך שבועה שלא נתקבל חוב זה מאביו: ליפרע מנכסי הקדש. המקדיש נכסיו ויצא עליו שט"ח ובא ליפרע מן הנכסים לריך שבועה: מנינא. במסכת כתובות (דף פז.) ולקמן בכל הנשבעין (דף מה.): בין לויבורים. דתנן בהניזקין (גיטין מח:) אין נפרעין מן היתומין אלא מן הזיבורית. והיינו דתנא תרתי חדא לגדולים וחדא להטנים: אדם עושה הנוניא על ההדיוט. הלוה הזה עשה (ג) עלה רמיותא עליו ואמר אני חייב לזה כדי שיטרוף הקרקע ממנו ויחלוקו ברמיותה: מנה לפלוני בידי. (ד) הגביהו תחלה מו הנכסים שהקדשתי: אין אדם חוטא ולא לו. בשביל יורשין: בותבר' קדשים שחייב בחחריותן. כגון אמר הרי עלי עולה והפריש בהמה לנדרו והפקידה לזה נשבע עליה אותו שהפקדון בידו דרעהו () קריגן ביה דדבר הגורם לממון לרבי שמעון כממון דמי: יש דברים שהן בקרקע. שמחוברין לקרקע ואינן כקרקע ונשבעין עליהן. ובגמ' [מג.] מפרש פלוגתייהו: גמ' ולא תשלומי שלשה וארבעה. (מ) וכיון דכפל ליכא הוו להו שלשה וארבעה:

אמרה תורה מודה מקצת המענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי' בעי דליכפריה והאי דלא כפריה משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו ובכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי ליה אישתמוטי הוא דקא משתמיט מיניה סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה ורחמנא אמר רמי שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה ר' אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז והלכך לאו משיב אבידה הוא ורבגן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא מי מצית מוקמת לה כרבי אליעזר בן יעקב הא קתני רישא מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שמשיב אבידה הוא התם דלא אמר ברי לי הכא דאמר ברי לי שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכםי הקדש לקטן ליפרע מנכםי קטן תנינא מנכםי יתומים לא יפרע אלא בשבועה מימנכםי יתומים לא תרתי למה לי הא קמשמע לן כדאביי קשישא ידתני אביי קשישא ייתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קמנים בין לשבועה יבין לזיבורית להקדש יליפרע מנכםי הקדש תנינא יימנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיום ומה לי משועבדים לגבוה איצטריך סלקא דעתך

אמינא הדיום אבל הקדש ראין אדם עושה קנוניא על הדיום אבל הקדש ראין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא פישכיב מרע שהקריש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש יאמרי 🕪 ה"מ שכיב מרע ידאין אדם חומא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן: בותני' ואלו ידברים שאין נשבעין עליהן "העבדים והשמרות והקרקעות וההקדשות "אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה פשומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלם ר' שמעון אומר יקדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים מעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכים מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נומל פטור זה אומר עד הזיו וזה אומר עד החלון חייב: גבו' תשלומי בפל מגלן ידתנו רבגן יעל כל דבר (0 פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ימה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שמרות שאע"פ שהן ממלמלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: י(ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ"ם תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חגם אינו נשבע: ∞מנא הני מילי דתנו רבגן

מה כלים שנים כו' וא"ת ומ"מ אמאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש חיפוק ליה מוגונב מבית האיש דרשינן במרובה (שם דף עו. ושם) ולא מבית הקדש וי"ל דהתם ארעהו סמוך ועיקר קרא לא אתא אלא לדרוש וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב® ונקטיה נמי לענין הקדש אי נמי התם בגנב עצמו והכא איצטריך לטוען טענת גנב ולמסקנא דמרובה (שם) לא הוי כלל ופרט קרא דעל כל דבר פשע דמסיק כל ריבויא הוא והני פרטי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וכו' ואגב ריהטא נקט האי מנא כלל ופרט וכלל דבמדה זו נמי ממעטי כל הני:

בה. הבא ליפרע מנכסי יתומין נשבע להן. וכדתני אביי קשישא יתומים שאמרו יתומים גדולים ואין צ"ל קטנים בין ביו. הובא לפול בעבט יומרן בשבע זיון. דומר חבר קיש או הומרם אינהו הומרים בתירם הוא ביו קטבו ברן לשבועה כך לויבורית. אבל נשבעין להקדש נמי להפרע מנכסי הקדש. כדתנן מנכסים משועבדים לא יפרע אלא כשבועת: ואקשינן מכדי משעבדי נינהו לא [שנא] משעבדי להדיוט ולא שנא משעבדי להקדש. ופרקינן מהו דתימא משעבדי דכי פרע מן ההקדש אין נשבעין כדרב הוגא דאמר שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר ק' לפלוני בידי נאמן. חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש. אמרינן הני מילי שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו. אבל ברי חיישינן שמא קנוניא עשו על ההקדש. לפיכך שנינו נשבעין להקדש: **מהני'** אלו דברים שאין נשבעין עליהן כו'. מנהני מילי שאלו כולן

אלא בדרבה קמיפלגי. הכל מפורש נפרק שני דכתובות (דף יח: ושם ד"ה ובכולי) ובהניזקין (גיטין דף נא: ושם) רארן בהן תשלומי בפל. דאפי׳ בקרקע שייכא גניבה כגון מסיג גבול אי נמי בגפנים טעונות והלה טוען טענת גנב ורבי מאיר מודה נמי בשאין עומדות

ליכנר: ולא תשלומי ד' וה'. לא אינטריך אלא משום הקדשות דמשום קרקעות ועבדים לא אינטריך דאין נוהג אלא בשור ושה בלבד כדתנן

בפרק מרובה (נ״ק דף סנ:): שוכור חגם אין נשבע. מכ חנם אין נשבע. משום דקרא בשומר חנם כתיב דאיירי בשבועה נקט שבועה וה״ה דאין משלם אם פשע כמו שומר שכר דפטור מחיוב דידיה דהיינו גניבה ואבידה ונראה דשומר שכר נמי פטור מפשיעה כדמוכח בפרק החובל (שם דף לג.) גבי ההוא ארנקי דלדקה דחתה לפומבדיתה הפקדיה רב יוסף גבי ההוא גברא פשע ביה אתו גנבי וגנבו ובעי למיפטריה משום לשמור ולא לחלק לעניים והתם שומר שכר היה לרב יוסף דאמר בסמוך שומר אבידה כשומר שכר משום דלא בעי למיתב ריפתא לעניא וה"ל למיתני נמי שומר שכר אין נשבע שנאנס אלא בשבועה קמייתא דכתיב בקרא איירי וקאמר בה דהשומר חנם אין נשבע להיינו גניבה קאמר נמי דנושא שכר אין משלם גניבה והמ"ל נמי דשואל אין משלם אם נאנסה או אפי׳ נגנבה דהא איתקיש לשומר שכר [א] ואם שאל בית ונשרף פטור. ועוד דמש"ה לא תני לה דלא שייך בהקדש שאלה ואע"ג דתניא תשלותי ד' וה' משום דשייך בכולהו אם מכר אלא דמיעט קרא אפי׳ שאר מטלטלין: צל כד דבר פשע בדד. מימה בשלמא למ״ד במרובה (ב"ק סג:) חד בגנב וחד בטוען טענת גנב איצטריך למעוטינהו מכפל משום גנב עלמו אלא למ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב לא אילטריך כיון דאימעוט משבועה דאין שייך כפל בטוען טענת גנב אלא היכא דנשבע כדאמרינן התם וליכא למימר בקפץ ונשבע דבהגחל קמא (שם דף קו.) משמע דליכא כפל אלא אם כן השביע בבית דין וי"ל דאילטריך להיכא דנתחייב לו שבועה ע"י גלגול אבל קשה דאמאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל דהתם לא שייך גלגול וי"ל דלמסקנא דריש מרובה (שם דף סג. ושם) ליכא אלא חד כלל ופרט וכלל אשבועה ואכפל ותרוייהו מימעטי מעל כל דבר פשע כדמשמע במרובה (שם) וקרא אכולה עניינא קאי דקאמר אי ס״ד על כל דבר פשע לכלל ופרט הוא דאתא ליכתבינהו הני פרטי גבי הנהו כו' וכי היכי דדרשא דכי יתן האי אכולה פרשתא ה"נ על כל דבר פשע קאי אכולהו וכ״ת פרטי דכסף או כלים למה לי הא דרשינן לעיל

סעיף יז: סעיף יז: סג ג מייי שם פיייט הלכה א סמג שם טוש"ע שם סעיף םד ד מיי׳ פ״ז מהלכות ערכיו הלכה טו: םה ה ו מיי׳ שם הלכה יח והלכה יט סמג עשין קלא

לד טוש"ע חו"מ סימן קח

טוש"ע חו"מ סימן רנה סעיף ב. שו ז מיי׳ פ״ה מהלכות טוען הלכה א סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן לה סעיף א:

ס: סו ח מיי׳ פ״ב מהל׳ גניבה הלכה א והל' ב סמג עשין הנכה ח והנ' ג סמג עשין עא טור חו"מ סימן שנ: סח ט מיי' פ"ג מהלי שכירות הלכה א סמג עשין פט טוש"ע חו"מ ס" לה סעיף א וסימן שא סעיף

יו. סמ י מיי׳ שם הל׳ ד ופ״ה מהל' טוען הלכה ד סמג שם וסימן לה טוש"ע חו"מ סי' לה סעיף ב ועיין במ"מ: ע כ מיי׳ פ״ד מהלכות טוען ונטען הלכה א סמג עשין סימן לח טוש"ע חו"מ סימן . פח סעיף כג וסעיף כד:

מוסף רש"י

כולהו נמי טענת אחרים והרדאת עצמו. ולכך נשבעין עליה ובכי האי גווני מי פליגי רבכן עליה ומי הוה קאמר פעמים שאדם נשבע, כל שעתא כי האי גוונא משתבע (גיטין נא:). אלא. לח מימא בטוענו גדול אלא מינח בטוענו גדול חלם בטוענו קטן, ודקשיא לך אין משבעין על טענת קטן, הני מילי בשטוענו הפקדתי לך, דגבי שבועה כמיב כי ימן איש ולא קטן, אבל בא בטענת אביו נשבעין אפילו לקטן, ולרבטן אפילו לגדול אין נשבעין, כדמטן (לעיל לח:) מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא חמשים דינר פטור, (גיטין נא: וכעי"ז כתובות יח.) (ג'ס היובע לבוחבות הו) ורבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרו ליה משיב אבדה, ובדרכה קא מיפלגי (כתובות שם). מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. ולא חשנו כמשינ אנדה לפטרו שלא לפלר לפלר לפלר ללים לפלר ללים לכלו (ב"מ ג.). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. אין אדם מעיז פניו נפני זה שעושה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיא לא הוה מצי למכפר ביה, והיכי דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא פריה משום דחין חדם מעיז כפריה משום דאין אדם מעיז (ב"ק קה) הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בכולה בעי דליכפריה כו' (גיטין נאיז. ובכוליה בעי דלודי ליה. וכי מימא לא נשבעיה אשארא, דמגו דחשיד אממונא חשוד נמי אשבועתא. אממונא לא חשוד משפוענה, מתנחומו כמי משוד מדלא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי בפלגא, בכוליה נמי בעי דלודי, והאי דלא אודי ליה, לאו דדעתו למיגזליה אלא אישתמוטי אישתמיט לדחויי השתח (שם) שברלונו היה מודה בכולו חלח שחין בידו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי כו׳ (ב״מ ג:). לא שנא בו

ליה טענת עלמו, משום דטענת קטן געלמא לית גה מששא (כתובות יח:). אבל בפגי בגו מעיד. ואפילו הוא גדול (שם). מגכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה. ולפיל הולא שני, להובה להי להים לביהן דיתמי קיים ללמא הוה טעין ואתר אשתבעל יד להי להי פרעתיך ומשבעינן ליה כדאמרינן בשבועות (מא), והשתא אנן טעמינן בשביל יתמי (ניסין ג). מגכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשרעה. משום דלי היו גבי מן הלוה גופיה והוה טעין לוה אשתבע לי דלא פרעתיך אחריע בשבועת (מא), דמשעיען ליה ואי לא טעין לא טעניען ליה הואיל ונקוט שטרא, אבל בשביל לקוחות אן טעניען דלמא אי הוה גביה מן הלוה הוה טעין לך אים הוא לא טעניען ליה הואיל ונקוט שטרא, אבל בשביל לקוחות אן טעניען דלמא אים הוא דאין אדם חוטא ולא לר. אים אים מועל בדבר שאיט נהנה ממט (קדושין 12.). ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם טבח או מכר, ומשום הקדשות אין אדם חוטא בדבר שאיט נהנה ממט (קדושין 12.). ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם טבח או מכר, ומשום הקדשות

הין מזה טוסם צוכן שמים לנה לממי לנה לממי לנה לממי להים שבתה את השבוה את השבוח התמשה שנה מנכן ממות המקומת מוכה לישבע עליהן (שום). ובושא שבר אינו משלם. אם נגכו ממות (למיסוייה לאלטי עבדים ושום הקיקות מוכה לישבע עליהן (שום בידים ושום המקומת ממון (שום). נוצב של לו עבעין על הקרקשת ועל הקרקשת המא בידים בידים